

NAPLÓ

A SZENTEK TISZTELETE. A Vigilia augusztusi számában szemünk elé állítottuk a szenteket, mint az Egyház történetének világító útjelzőit és egyéni életünk eszményképeit. Láttuk, hogy a szentek nem beteges, patológikus tünetek, hanem a legnagyobb erő képviselői, nem félénk, élettől menekülő lelkek, hanem az eszménység bátor hősei, akiket — állásra, nemre és fajra való tekintet nélkül — egy szenvedély űz, hajt, tüzel és lelkesít és egy dicsőség vonz: megfeledkezni önmagukról és élni Istennek, hazának, eszménységnek és az emberiségnek.

Miért tiszteljük a szenteket? Azért; mert már itt a földön is tisztelettel illetjük az érdemes, magasan kielemlkedő egyéneket, és mert közbenjáróink az égben.

Már itt a földön különösen tisztelet illeti meg az emberiség nagyjait. Ki ne venné észre, hogy a kiváló államférfiak, a nagy hadvezérek, a híres fellátalók, költők, klasszikus írók és korszakalkotó művészek, mintegy kilépnek, kiszakadnak nemzeti hazájuk korlátaiból és tekintet nélkül korukra, nemükre, nemzeti hovatartozásukra, az emberiség közös nagy családjának fiaivá, dicsőségeivé, büszkeségeivé magasztosulnak! Szerle a nagy világon márvány szobrok és márkás képek őrzik emléküket. A próza és líra méltatja érdemüket, ének és zene zengi erényüket. Utcák és terek fennem hirdetik nagyságukat! Minden nyelven szólnak — minden népnek szólnak! (Pl. Shakespeare nem csak angol, Goethe nem csak német, Dante nem csak olasz többé; hanem mindenkié, az egész emberiségé!)

Ha már a földi nagyságokat, akik a mulandó élet kulturáját és technikáját csodálatosan előmozdították, így tiszteljük, mennyivel inkább megilleti a tisztelet azokat, akik az Isten és világ, Eg és Föld, túlvilág és evilág, láthatatlan és látható, metafizika és fizika, reveláció és történelem, az emberi elmét állandó feszülésben tartó csodálatos antitéziséből a nehezebbet; az Eget, a túlvilágot, a láthatatlant, a metafizikát és a revelációt választották s noha lábukkal e földi élet talaján álltak, jobbik énjük mindig láthatatlan, a természetfeletti szférába emelkedett. Akinek élete egy új evangélium a négy mellett, mely Krisztus életét és példáját nem könyvekben, fakuló pergamenen, kőből és fából, hanem húsból, vérből kifaragva, megtestesítve állítják szemünk elé. Élelük élő apológia a katolikus hitigazságok mellett.

Azért, ha szüleink, jötevőink, nagyjaink képét drága ereklyeként őrzük és hálás csókkal illetjük, falra, vagy íróasztalunkra helyezzük, miért ne tehetnénk meg ezt szenteink képeivel és szobraival?

De a szentek tiszteletét nemcsak a jámbor vélemény támogatja a hivatalos Egyház is sürgeti és helyesli. A II. niceai zsinat (.87) kifejezetten megengedi, hogy templomokat szent edényeket, ruhákat, falakat, házakat, utakat, a szentek képeivel díszítsék. A trienti zsinat még világosabban leszögezi, hogy Krisztusnak, a Szűzanyának és egyéb szenteknek képeit kellő tisztelet (debitushonor) és veneratio illeti meg, nem azért, mintha a képekben valami istenség (divinitas), vagy különös erő (virtus) lakoznék, ami miatt tisztelnők, vagy ezektől kellene valamit kérnünk, vagy ezek-

be kellene a bizodalmat helyezni, — mint régen a pogányok tették, — hanem azért, mert a nekik tulajdonított tisztelet arra vonatkozik, akit ábrázolnak, jelképeznek, úgyhogy a képek révén, amelyeket megcsókolunk, vagy melyek előtt fejet hajtunk, Krisztust imádjuk és azokat a szenteket tiszteljük, akiket ábrázolnak.

Tiszteljük a szenteket, mert mint emberek is kiválóak voltak, sokszor korszakalkotó egyének és csodálatot érdemelnek, de tiszteljük különösen, mert mint a természetfeletti világ képviselői közbenjárnak értünk.

Ha már a földön közbenjártak a jámbor lelkek embertársaikért, annál inkább megteszik ezt a mennyben. Ábrahám közbenjárt az Úrnál Sodoma megmentése érdekében (Gen. 18, 23.) Job közbenjárt három barátjáért (Gen. 20, 7-17, Job. 42, 8).

Mózes közbenjárására az Úr kiengesztelődött stb. És figyeljük csak meg hányszor kérték már itt a földön a hivek a buzgó lelkek imáit nehéz ügyekben.

Ha az igazak már itt a földön eredményesen közbenjártak, annál inkább megteszik ezt, ha fent vannak Krisztussal. Mert ott jobban ismerik szükségleteinket, mint itt lent; mert ha nem is szenvednek többé, de rokonszenveznek velünk az irgalmasság forrásánál és mert a szeretet a siron túl is megmarad... A halál után sok minden megszűnik... A hit megszűnik: látásba megy át. A remény — megszűnik: álmegy teljesülésbe.

A szeretet megszűnik... Nem! Nem szűnik meg! Csak úgy látszik, mintha a halál megszakítaná. A szeretet örök, mint maga az Isten! A siron túl is megmarad! Mindörökké.

De maga az Egyház is a trienti szent zsinaton (sess. XXV. decr. de purg. et cultu sanct...) kimondja, hogy a szentek, akik Krisztussal uralkodnak, imádságaikat az Istennek felajánlják; azért jó és hasznos dolog hozzájuk folyamodni és imádságaikat és segítségüket kérni (Denzing. 28 nr. 984.).

Egyébként is a szentek tisztelete mélységes emberi vonás és vigasztaló gondolat. Itt a földön is a befolyásos emberek barátjait meg szoktuk kérni, hogy egyes-bajos dolgainkban néhány jó szót szóljanak. A szentek Krisztus barátai, Őérte áldozták egész életüket és mindenüket. Azért közbenjárásuk: eredményes. Jóleső gondolat, de vigasztaló is, nem vagyunk egyedül! A diadalmas Egyház polgárai; nem az elszigetelődés önző elvét követik és nem a »beati possidentes« szülkmárkú teóriáját vallják, hanem velünk vannak és segítenek. A küzdő Egyház segítségére sietnek... Emeljük fel bizalommal hozzájuk tekintetünket és élő hittel kérjük támogatásukat, pártfogásukat. Ne szégyeljük, hanem büszkén valljuk: a Szentek unokái vagyunk! (Bánk József)

KÉT HITELESÍTETT LOURDESI GYÓGYULÁS. Ez év február 15-én a párisi Nemzetközi Orvosi Bizottság alapos megvitatás után két, már régebben történt és ismert lourdesi gyógyulás ügyét tárgyalta meg és hozott a két ügyben határozatot. Az egyik gyógyult egy osztrák nő, a másik pedig egy olasz férfi. Traute *Fulda*, osztrák nő gyógyulásának ügyéről Langeron lillei professzor tett jelentést. Traute *Fulda* vesefeletti mirigyének működésében súlyos elégtelenség mutatkozott, vagyis az u. n. Addison-betegségben, kék-kórban szenvedett. Nyolc gyakorló orvos és orvospro-

fesszor 20 bizonyítványa tanúsította 1938 július 10 és 1950 augusztus 8-ika között különböző időpontokban, hogy Traute Fulda a betegsége egészen kivételesen súlyos. Traute Fulda a legkülönfélébb gyógyhelyeken keresett gyógyulást betegségére. Siedek bécsi professzor évek óta csak úgy tudta életben tartani, hogy állandóan nagy adagokban adott hormont a betegnek, mert csakis állandó kezeléssel tudta a közeli halál bekövetkezésének eshetőségét távol tartani. Erich *Kline* doktor, aki 1938 és 1945 között a jugoszláviai Bad Reidein fürdőhelyen kezelte Traute *Fuldát*, a maga részéről is igen súlyosnak nevezte betege állapotát. A beteg teljesen kimerülve, emésztési zavarokkal érkezett meg Lourdesba. Rendkívül vérszegény volt (4–5 millió vörösvérsejt helyett mindössze 2 millió vörösvérsejtet számláltak nála), komoly véryomásemelkedés és a jellegzetesen barna bőrszínéződés volt észlelhető rajta. Hosszú idő óta járni sem tudott és kás tolokocsin szállították. Attól a pillanattól kezdve, hogy megmártották a lourdesi medencében, ami 1950 augusztusában történt, a betegség összes tünetei eltűntek, jóllehet minden gyógyszeres kezelést megszakítottak. A lourdesi orvosi hivatal 1950 augusztus 16 óta a gyógyulás tényét bizonyítványával tanúsítja. Traute *Fulda* teljesen egészségesen érkezett vissza Ausztriába, ahol *Siedek* bécsi professzor ellenőrizte a gyógyulást és 1950 október 28-án tett jelentésében azt formálisan is tanúsította. *Kline* doktor pedig a következőket írta ebben a tárgyban: »A gyógyulás igen nagy örömet okoz még nekem is, aki semmiképpen sem osztotam volt betegem meggyőződésében, t. i. hogy ilyen súlyos és kétségbeejtő Addison-betegség Lourdesban meggyógyulhat, mégpedig olyan mértékben, hogy minden más gyógyítást félbe lehet szakítani és hogy a beteg teljes mértékben vállalkozhat hivatásának gyakorlására«. Traute Fulda 1950 óta valóban vissza is tért régi foglalkozásához. Mint gépkötő munkásnő egésznap állva végzi kemény munkáját. 1952-ben visszalért Lourdesba és augusztus 22-én ellenőrző vizsgálaton jelent meg az ottani orvosi hivatalban. Jacques *Blanc* lyoni orvos részletes jelentést készített az emlékezetes esetről és abban megállapította a következőket: »Részemről nem tudom orvosi úton-módon megmagyarázni, hogy valaki, aki Addison betegségben szenved, hormonkezelés nélkül négy évig életben maradhat«. A lourdesi és a párisi orvosi bizottság hivatkozva a bizonyítványokra, *Siedek*, *Klinek* és *Zador* orvosok 1950 és 54 között fogalmazott jelentéseire, végkövetketéseit átadta Innitzer bécsi híborosznak, aki 1955 áprilisában Traute *Fulda*, (Lakik Wien, Beatrix utca 26 alatt) gyógyulását esodálatosnak nyilvánította.

Evasio *Ganora* esetét ez év február 13-án vitatta meg a párisi orvosi bizottság, hogy a toulousi Sendrail professzor jelentése alapján elküldje döntését a milánói érsekség kánoni bizottságához. Evasio *Ganora*, aki jelenleg öt gyermek atyja, 1950 május 30-án érkezett Lourdesba, teljesen kétségbeejtő állapotban. A beteget 1949-ben egy nagyon félelmetes kór érte utól, a rosszindulatú nyirokrendszer-gyulladás (limphogranulomatosis), a bal hónaljában lévő idegdúc, a máj, a lép térfogatának jelentős megnagyobbodása volt nála észlelhető; január közepe óta heves lázak gyötörték, bőrért pedig kínos viszkettség. Az összes alkalmazott gyógyszerek teljesen hatástalanok maradtak. *Filibaldi* professzor az alexandriai

kórházból, *Stuli* Párisból és *Gianfulmo* Genuából a beteg szöveteinek vizsgálata alapján felismerték a rosszindulatú granulomát. A beteg március 25-én hazatért a kórházból, miután ott 22 véráfömléstést hajtottak végre, eredmény nélkül. Az orvosok rövid időn belüli végét jósolták. 1950 május 2-án rendkívüli módon elgyöngülve, magas hőmérséklettel érkezett Lourdesba. Állandó ápolásra volt szüksége. Amikor ágyát el akarta hagyni, percekre mély ájulásba esett. Június 19-én első fürdőjekor nagy hőség öntötte el és saját lábán tért vissza. Láza azonnal megszűnt. Lépe és mája normális méretűvé vált és az idegdúc-gyulladás megszűnt. A beteg állapotában nyilvánvaló javulás következett be. Másnap keresztutat járt a lourdesi kályvárián, harmadnap pedig már segítette a súlyos betegek szállításában. A hirtelen bekövetkezett gyógyulás tartósnak bizonyult. 1953-ban dr. *Vizetti* kijelentette, hogy a legnehezebb munkát is fáradtság nélkül bírja. 1954. augusztus 16-án *Pelissier* doktor elnöklésével 6 orvos újból megvizsgálta a beteget Lourdesban. Konstatálták, hogy mája, lépe teljesen normális, a beteg egészséges, jöllehet a hónalj alatt két kis, a normalistól előtő idegdücot találtak. Messzemenő szerénységgel és óvatossággal további kiegészítő vizsgálat megtartását kérték, különös tekintettel arra, hogy *Viaudi* doktor hamarosan szövettani vizsgálatokat végzett, és ezekkel megerősítette a toulousi *Fabre* professzor vizsgálatait. 1954. szeptember 18-án, annak az orvos második vizsgálatán 7 orvos konstatálta az augusztus 16-án még felismert megnagyobbodott idegdücek teljes eltűnését, holott ilyen idegdücek jelenléte nem tekinthető még betegségi tünetnek és bárkinél előfordulhatnak. Tízötöt összegyűlt orvos bizonyította tehát ezen a napon Lourdesban a teljes és tartós gyógyulást olyan súlyos és kifejlődött betegségből, amelynek gyógyulását még soha senki sem látta néhány óra alatt gyógyszerek nélkül« jegyezte meg *Pierre Mauriac* professzor és hozzáfűzte: »ilyen tények előtt, mint amilyeneket itt megvizsgáltunk, az orvos, akár hívó, akár hitetlen, nem mondhat mást: nem értem«.

»GÉPKOCSIZÓK IMÁDSÁGA«. *Ha az emberi technika szé-
dületes fejlődését tekintjük, lehetetlen nem gondolnunk Goethe
-Zauberlehrling-je-re, aki fel tudta vinni idezni a szolgálatkés
szellemeket, de nem tudott úrrá lenni felettük.*

*Nem is beszélve a hadi technikáról, nézzük csak a közlekedést.
Az ember legyőzte az időt és teret, ura lett a sebességnek; de nem
lett úr az errel járó hatalmas részelyek felett. Felidézte az esze-
reszett gyorsaságok szellemét, de felidézte ezzel a Halál szelle-
meit is, melyek ott leselkednek lépénnyomon; a túlfeszített ideg-
gek pillanatnyi ernyedésében, a gépi mechanizmus váratlan zök-
kenőiben, a pálya előre nem látható akadályaiiban, s végül a
-konkurrencs« gépi közlekedők vagy a gyalogosok vigyázatlansá-
gában.*

*S ahol megjelenik a Halál, ott megjelenik az Imádság is; a
bűt sikereken feluralkodott emberi gőgöt felváltja a magábaros-
ladó megalázkodás. Az előtt, aki minden életnek és halálnak az
ura, s Akihez viszonyítva a legfejlettebb, legtökéletesebb ember
is csak szánalmas, ágaskodó férgecske.*

Igy született meg a »gépkocsizók imádsága« abból az alkalomból, hogy az egyik nyugati államban a közlekedés-biztonsági hetet« rendezték. A megható szóp imádság szövege a következő:

»Adj nekem Uram biztos kezet és éber szemet, hogy senkit se sebesítsek meg, amikor tovarobogok. Te addad nekem az életet; egy mozdulatom se veszélyeztesse vagy sértse a te adományodat. Oltalmazd meg, édes Istenem, valamennyi utitársamat a tűz és a baleset borzalmától. Taníts meg engem úgy kormányozni, hogy a többieket megoltalmazzam, és ne engedd, hogy örületes száguldás közben megfélekedzzem világod szépségéről, hanem add, hogy boldogan és illendően fussam végig utamat. Amen.«

A CSORNAI TEMPLOM ÚJ FESTMÉNYEI. A Vigilia 1954. februári számában beszámoltunk hazánk legnagyobb modern stílusban épült templomáról, a csornai Jézus Szive plébániatemplomról. Akkor jeleztük, hogy hamarosan elkészülnek az új keresztút képei. Ez azóta be is következett, sőt a templom újabb falfestményekkel gazdagodott, melyek megérdemlik a megemlékezést.

A modern templomok nem bírják el mindenféle táblakép beagatását s a tervezők szem előtt tartják a liturgikus előírásokat, melyek tiltják, hogy ugyanazt a szentet több kép és szobor is ábrázolja ugyanabban a templomban. Így mindenfelé előtérbe került a keresztút, mint a művészi díszítés egyik lehetősége. Ezzel azután a keresztút-ábrázolás kilépett az eddigi sablonszerűségből és művészi föladattá lett. A tervezőknek Csornán is az volt a szándékuk, hogy olyan modern fogalmazásait adják az ősi témának, amely beilleszkedik az épület egészébe, mai, művészi és — ami egyházi művészetnél elsősorú cél — áhitatra és elmélkedésre hangolja a művészetileg iskolázatlan szemlélőt is. A célt a kép és a főírással összehangolásával, mintegy a plakát-művészet megszentelésével akarták elérni. A szokott semmitmondó fölírások helyébe minden kép alá szentírási idézet vagy himnusz-részlet került. Például a II. stációnál, amikor Krisztus magára veszi a keresztet: »Atyám, ne az én akaratom teljesedjék, hanem a tiéd« (Lukács »Mint nyírója előtt a bárány, elnémul és meg nem nyitja száját« 22. 24.), vagy a X. stáció alá, ahol Krisztust megfosztják ruháitól: (Izajás 53. 7.), a XI. alá pedig, ahol Krisztust keresztre szegezik, a legrégebb magyar vers, az ó-magyar Mária-siralom egy részlete: »Világ világa, — Virágnak virága, — Keserűen kíntatol, — Vaszegekkel veretel.«

A stációk a két mellékhajót egymástól elválasztó 120 cm. széles pillérekre kerültek. Ezek — mint a templom minden fala — fehér kőporos nemes vakolatúak. A nagy fehér fölületekre nem lehetett keretbezárt, táblakép-szerű kompozíciót helyezni, ezért a megoldás inkább grafikai, mint festészeti jellegű. A fal fehér alapja mindennütt átít a barna rajzoló színnel meghúzott és finoman színezett képek alól. A képek a lehető legkevesebb alakkal akarják a legtöbbet kifejezni. A tizennégy kép közül haton egyedül csak az Úr látható, s a többin sines több két mellékszereplőnél. Az alakok nagyjából természetes nagyságúak, de általában csak derékától fölfelé ábrázolva. A vonalak szigorú ellátárolás helyett belevesznek a fal fehérjébe. A kompozíció egységét biztosítja azonban az,

hogy a képeket fölül lezárja az előírást fakeszt, alul pedig a fölírás csikja.

S hogy a képekben — olesó érzelmösség nélkül! — mennyi a lélek, arra csak egy példát: Még dolgozott a föliratokon a művész, amikor bejött egy egyszerű nénike a templomba. Megkereste az első stációt, azután sorra járta valamennyit, időnkint kiesordult a könnye és csak ezt sóhajtozta: Édes Jézusom... Édes Jézusom... És azóta is bárki idegen tér be a templomba, nem tud anélkül távozni, hogy a stációkat végig ne járja.

Röviddel a keresztúti sorozat után, 1954. júniusában készült a szósók mellvédjének a festése. A szósók a főhajó és az első mellékhajó közötti karsú betonoszlopok egyikéhez tapad. Mellvédje majdnem teljesen hengeralakot ad, amelynek oldala kiterítve meghaladja a négy métert. Erre a felületre került a négy evangélista képe a közismert szimbólumokkal. Mivel a szósók elkülönül a fehér falfelületektől és mindig a fölőtár freskójával együtt látható, alkalmazkodni lehetett és kellett annak ragyogó, erőteljes meleg színehez. Az evangélisták reális színezésűek, a szimbólumalakok színei az irrealitás, a látomás-szerűség felé tolódnak, s ugyanennek a sárga-pirosnak egy halványabb árnyalatában lánog az egész háttér. Az evangélisták beállítása, egyébként emlékeztet az ókeresztény mozaikokra, de mai arcok élővé karakterizálják őket.

Majdnem egyévi szünet után az idén tavasszal következett a kórus mellvédjének festése. Tizenkét méter széles és 120 cm magas felület megszínzése volt a feladat. A fölőtár mögötti freskón úgyis sok a harsogó szín, s a két képet egyszerre úgysem lehet látni. A levegőben lebegő falfelület különben is tiltakozott volna súlyos és erős színek fölrakása ellen. A könnyedséget azzal biztosította a művész, hogy éneklő és muzsikáló angyalok csoportját álmódta a falra hidegen tartott, de a hideg alól mindenütt melegezt is előcsillogtatott színezéssel. S ezek a kifogyhatatlan színtantáziával összeválogatott színek — bár finomak — valóban ragyognak. Erős kontrasztok nélkül is biztosítja tüzüket a mesteri színterkezelés.

A kompozíció nehéz földadat elé állította a művészt: hiszen szokatlanul keskeny felületen kellett elhelyeznie tizenöt álló alakot (természetesen csak deréktól ábrázolva) anélkül, hogy az unalmassá válna. A megoldás sikerült. Az angyalok három — egymástól el nem szakadó — csoportot alkotnak. Nyugodt, álló beállításuk harmonikusan illeszkedik be az oszlopoknak és az orgona sípjainak függőleges vonalvezetésébe, de ugyanakkor a kezek, koták és hangszerek hullámzó ritmusa föloldja a merevséget és életet, lendületet visz a együttesbe.

A festmények alkotója egy fiatal művész: Samodai József. Éveken keresztül Borsa Antal oldalán képezte magát, részt vett annak templomrestaurálásában. Közben állandóan tanulmányozta a régi mesterek technikáját, különösen Maulpertsch színező művészetét a győri székesegyház mennyezet-freskóin. Első nagyobb szabású önálló alkotásai éppen ezek a csornai képek. (A keresztút és a kórus mellvédjének kifestése közben végezte az alsógalai templom restaurálását.) Biztos rajztudása, gazdag színtantázi-

ája és legyűrhetetlen tanuló és alkotó kedve azzal biztat bennünket, hogy számos alkotással fogja gazdagítani egyházi művésztünket. (Dr. Lőrincz Imre)

KATOLIKUS ELEMÉK A FINN KÖLTÉSZETBEN. A nyolcszázados finn kereszténység jubileumi évében érdemes lesz pár szóval megemlékeznünk arról is, hogy a finnek rendkívül gazdag népköltészetében is fellelhetők ennek az ősi — tehát még katolikus — kereszténységnek a nyomai.

Ez a népköltészetbeli ősi kereszténység még sajátos módon pogány elemekkel keveredik, mint például a Kalevala utolsó rúnójában, mely »Marjatta kisasszonyka« különös történetét beszéli el. Az üldözött, elhagyatott Marjatta istállóban szüli meg szüzen fogant gyermekét, akiből sok viszontagság után Karjula királya lesz. hiába cselezi ezt Väinämöinen, a finnek agy pogány varázslója. — Ha tehát juk a népmesei elemeket, nem nehéz Marjatta atakjában Szűz Máriára, gyermekében pedig a kis Jézusra ismer-nünk, akinek karjalai királysága a kereszténység diadalát jelképezi a Väinämöinen által képviselt ősi finn pogányság felett.

A finn népköltészetli gyűjteménynek, a Kanteletár-nak is van egy terjedelmes Krisztus-legendája, a »Megváltó halála«, a vallásos elem itt is népmesei csodás elemekkel keveredik, s ez szintén ősi eredetre utal.

De a katolikus hiteltség korának legszebb és legérdekesebb emlékei az ú. n. »helkádaiok«, melyek szintén fellelhetők a Kanteletárban. Ezek nemesak tartalmukban, hanem előadásuk módjában is megőrizték a katolikus eredet nyomait. A nyugalfinnországi Häme-tartomány Bilvaia nevű falujának ifjúsága még a múlt században is különös szertartások keretében ünnepelte meg a »helkái-si, azaz a tavasz ünnepét. A fiatalok Urunk mennybe-menetele napján, áldozócsütörtökön, ünnepi menetben felvonultak valamelyik dombra, s ott tűz körül láncollak és játszadoztak. Ezt az ünnepséget megismételték a következő vasárnapokon is egészen Szent Iván vagy Péter-Pál napjáig. Ebben a népszokásban is középkori katolikus-keresztény emlékek keverednek ősi pogány elemekkel. Katolikus eredetű a körmenetszerű felvonulás és az e közben énekelt dalok szövege és dallama, viszont a tűz körül lejtett lánc az ősfinnnek pogánykori tavaszünnepének maradványa. — Érdemes megemlíteni, hogy Eino Leino, a finnek jelenkori legnagyobb költője, balladáiban a helka-dalokat utánozta, s így e révén a katolikus hatás a finn műköltészetben is érvényesült.

Atább az egyik legszebb helka-dalt szótaltatjuk meg magyar nyelven.

Magdaléna a forrásnál

Magdaléna, lenge lányka,
Otthon nőttön nevelkedett,
Messe híres atyja mellett,
Édes jó anyjával együtt.
Cicomás cipellőjének
Sarka súrolá a padlót,
Rengő-ringó szoknyaszéllel
Koptatá a ház küszöbjét,

S feje felett deszka dongát
Drága arany diadémmelel;
Arany edényt öblögetve
Koptatá a konyha padját,
S ezüst kését élesítve
Koptatá a konyha-asztalt.
Magdaléna, lenge lányka,
Forráshoz ment vizet merni,

Arany korsó kis kezében,
 Arany füllél és fedéllel.
 Kémelevén ott arca képét
 Szólt: »Óh én szegény szüzecke!
 Elváltozott ékes arcom,
 Szép színét im elvesztette;
 Bogláromnak fénye bágyadt,
 Halovány lett szép hajékem,
 Pedig régen ragyogó volt,
 Tündökölt még tavaly nyáron.«
 Jézus ottan juhászokdva,
 Pásztorkodva pusztá földön,
 Inni kér a kisasszonytól:
 »Adj énnékem vizet innom!«
 »Nem adhatok, nincs edényem,
 Otthon sincsen semmi serleg,
 Poharaink porrá törtek.
 A kannáink kicsorbultak.«
 »Merítsd tele markodat hát,
 És úgy adjál inni nékem!«
 »Mit nem szólsz szuómi szolgál,
 Szuómi szolga, ország alja,
 Jó apám jobbágy juhásza,
 Aki él sz koldus-kenyéren,
 Halak fején felnevelve,
 Pásztorkodva pusztá földön!«
 »Legyek hát szuómi szolga,
 Szuómi szolga, ország alja,
 Jó atyád jobbágy juhásza,
 Aki él koldús-kenyéren,
 Halak fején felnevelve,
 Pásztorkodva pusztá földön:
 Titkos tetted tudom mégis!«
 »Mondj hát mindent, mit tudsz
 rólam!«

»Három fiad hova tetted? —
 Egyet szétszórtál a szélbe,
 Másat vetettél a vízbe,
 Harmadikat elhantoltad.
 Abból, kit a szélbe szórtál,
 Vértés svéd lovag lett volna;
 Abból, kit vetettél vízbe,
 Úr lett volna íft e földön;
 Az meg, akit földbe ástál,
 Főpap lenne, fényes püspök.«
 Magdaléna, lenge lányka,
 Sírni kezdett, s könnyeinek
 Vedernyi sok sós vizével
 Jézus lábát locsolgatja,
 Szőghajával szárítgatja:
 »Titkos bűnöm tudod, így hát
 Magad lehetsz az Úr Jézus:
 Tegyel engem akárhová,
 Mocsár fölé fapallónak,
 Cammogjanak cédák rajtam,
 Talpukkal rám tapossanak!
 Tegyel engem Uram Jézus,
 Ahová csak akarod te,
 Legyek híd a habok hátán,
 Korhadt deszkám dagály jöttén
 A szél szertesztét dobálja,
 Hadd hanyódjám hullámokban!
 Tegyel engem Uram Jézus,
 Ahová csak akarod te,
 Piros tűzbe dobj parázsna,
 Lángnak legyek izzó üszke,
 Keseregjek kormos tűzben,
 Legyek lángok martaléka!«

(Kunszery Gyula)

ARAMLATOK A FRANCIA KATOLIKUS VALLÁSI ÉLETBEN. A francia dominikánusok folyóirata, a *La vie spirituelle* intézett kérdést olvasóihoz, amelynek célja volt a francia katolikusok vallási életében észlelhető áramlatokról tájékoztatni. Az eredmény nagyon öröndetes, bár tekintetbe kell venni azt is, hogy ez a körkérdés csak a katolikusok elitjéhez jutott el.

A beérkezett feleletekből megállapítható, hogy a lelki érdeklődés középpontjában Jézus Krisztus személye áll, és a Hozzá való személyes szeretet. Morál és dogma ebből kapják súlyukat. A hitigazságok bizonyítása iránt nem mutatkozik érdeklődés. Leginkább a keresztyének élő példája mutatja a Krisztushoz vezető utat. A legnagyobb vonzóerő Charles de Foucauld (a Szahara apostola). — Elméleti és moralizáló prédikációkkal szemben általános az elzárkózás, ellenben általános a vágy az Evangélium egyszerű, retorikai sallangok nélkül való magyarázatára. A válaszolók legnagyobb része rendszeresen olvassa az Evangéliumot és nagy mé-

sze elmélkedik is róla. Az ismételten felhangzó jelszó: »Vissza a forrásokhoz« — ezen legtöbben az Újszövetség olvasását értik, az egyetemet végezték az Ószövetség és az Egyházatyák olvasását is.

Az Evangéliumok közül a Szent János evangéliuma a legkedveltebb; abban is elsősorban az Úr Jézus búcsúbeszédei. Az Evangéliumok olvasása és a róla való elmélkedés után leginkább a liturgiában keresik a Krisztussal való találkozást. Itt a szentmise és a mindenkori szentáldozás áll a középpontban. Nem kedvelik a szentmiseáldozat körül a pompát és az esztéticizmust, ellenben nagyon hangsúlyozzák a közösség-érzés megélését. Ebből aztán nagy szeretet ébred az Egyház iránt, olyan nagy szeretet, hogy megható készséggel vállalnak olyan áhítatgyakorlatokat is, amelyeket személyükben lényegtelennek, vagy egyenesen lényeg-elfedőnek éreznek, — ha az Egyház ajánlja őket.

Ez az Egyház iránt való nagy szeretet nyilvánul meg abban a nagyon számos közösségben is, amelyek hol egyházközségi, hol hivatásrendi alapon létesülnek, és amelyek mind apostolkodási célt tűznek maguk elé. Ezt annál is inkább értékelni kell, mert a francia született individualista. De viszont talán éppen ezért van aztán nagy érzéke a kor áramlatai iránt és így megéri, hogy csak az igazi közösség kifejlődése mentheti meg az elszigetelődéstől és elmagánosodástól. A körkérdés az egész francia katolikusság szempontjából biztató jelentőségű, mert végül is az elit magatartása formálja idővel a tömegek magatartását is.

*SZAZ ÉVVEL EZELEŐTT, 1855-ben született Reviczky Gyula. Nevével kapcsolatosan gyermekkorom ködös emlékei tűnnek elő, egy-egy verse, amelyet a betűszomjas kíváncsiság és a véletlen juttatott a kezemhez. Akkor még értellenül olvastam sorait és csak annyit hámoztam ki belőlük, hogy végtelenül szomorúak. Ma már tudom, hogy a gyermeki ösztönösség helyesen érezte meg első szembetűnő vonását. Reviczky olyan lelki alkat, akinél a szomorúság világnézetet jelent és nem a lönustkereső költő fiatalos attitűdjét. Hangját az emlékezés sugara teszi színessé, amely »szé-
léd fényvel, méla búval, csöndes bánattal sugároz be mindent.«
Költészetének mindvégig alapeleme ez a szomorúság, szinte minden sora ebből ötvöződik.*

Szomorúságát sokáig nem alkati hajlamaival, hanem elrontott életével magyarázzák, pedig öröklött bizalmatlansága és lemondó természeté minden körülmények között alkalmatlanul tenéke a boldogságra. Csak elenyészően rövid ideig tud örülni valaminek, hogy aztán újból visszahulljon szomorkás hangulataiba. Már egészen fiatalon lemondást hirdet és az öröm tiszta élvezete helyett az öröm és szomorúság elegyítését kívánja. Szerelmei talán a legvilágosabban mutatnak rá különleges érzésvilágára és egyúttal a fáradt, akarattalan kort is kifejezik, amelybe beteszületett. Parzonyban éri az első szerelem, itt »éli át a mennyet«, holott ideálját, a kékruhás Lajkát csak távolról ismeri: a pozsonyi liget padjairól csodálja arcát és elsuhanó alakját. Másnál is előfordulnak ilyen fiatalos fellángolások, de Reviczkynél ez jelenti a primér kiélési módot; a »kékruhás ismeretlen« évek múlva is mélyé és élményszerűvé teszi líráját. Azután jön a dentai nevelősködés és

elkövetkezik az újabb szerelem, amely annyival valóságosabb, hogy tárgyát közelről is ismeri, beszélget vele életéről és verseiről. Hogy Emma érzései többet jelentenek-e szánalomnál és a költő iránti érdeklődésnél, — nem tudjuk. De Reviczkynek mintha elegendő lenne ez a közléség is, bencsét csordultig tölti az érzelem és egy életre való élményt raktároz el belőle. Küzdeni a szerelemért nincs ereje, de meg tudja szépíteni a legjelentéktelenebb epizódot is.

A lemondásra való hajlam egyre jobban hatalmába keríti, majd később a megmásíthatatlan világ miatt tétlen szemléletté, rezignációvá kövesedik lelkében. »A világ hadd ontsa büneit«, ő nem törődik vele, hiszen minden ügyekezete hiábavaló lenne. A megoldatlanság kínzó problémája elől a magányba húzódik vissza, »karöltve jár a magánnyal« és nincs más számára, mint férfiasan vállalni sorsát. Itt kapcsolódik be lírájába a szenvedés-vállalás, de nem a krisztusi egyetemesség értelmében. Reviczky nem érez közösséget minden szenvedővel s a szenvedést sem annyira keresztényi alázattal fogadja, mint inkább az elkülönülő ember aóájével. Ez az elkülönülési érzés tartja távol a katolicizmus lényegétől. Verseiben hiába foglalkozik Jézussal; de hiába érez vallásos hankulatokat, mindezek nem jelentenek egyet a katolikus élmény kifejezésével. Ezzel korántsem tagadjuk meg őszinte, szárnyaló költeményeit. Az Isten dicsérete, parányiságának érzése s az annak következtében való leborulás az Úr előtt azonban nem állandó megnyilvánulásai lírájának. Sokkal többször fogja el a kételkedés, szeme csüggedten keresi a vigasztalást, amelyet a Messiás sem adhat meg számára ilyenkor. »Sem égi jel, se lángírás, amely vezesse utainkat« — s a költő a vigasztalanság himnuszát zengeti. A templom levegője nem adhat irt nyugtalanságára, kivágyik belőle és egyedül a magányban érzi jól magát. Vergődésében újra meg újra felveti a kérdést: »Mire való a Messiás?« Vigasztalansága költészetének utolsó fázisaiban sem enyhül. Úgy érezzük, sohasem leli meg a kiutat, amely gyötrelmes életének végén kételkedés nélkül vezethetné el őt az Istenhez.

Költészetének vizsgálatán túl a mindenbe belenyugró és bánatos szavú emberben olyan tulajdonságok is megtalálhatók, amelyekre verseiből nem igen következtethetünk. Amennyire lemondóak lírai sorai, annyira lendületesek és meg nem ingathatóak irodalmi elvei. Ezek védelmében páratlan hűvel és elszántsággal száll síkra, szubjektivitása szinte elsöprően hat a korabeli, száraz fejtegetések között. Tehetségének tudatában elsősorban a közepszerűség ellen emeli fel a szavát. Néha kissé erőteljesebbek ezek a támadások, olyan személyeket is érintenek, akiknek sokat köszönhet a magyar irodalom. Reviczky erős izdsában nem mindig érzi meg, hogy tolla meddig hatol ellenfeleiben. A közepszerűség-nél talán csak a hízalgést és a megalkuvást gyűlöli jobban. Elszántságára mutat, hogy Gyulain és Szász Károlyon kívül a magyar próza legnagyobb büszkeségét, Jókait is megtámadja. Jókai egyjében Rudolf trónörökös előtt fakó poétának mondja magát. Reviczkyt, aki csak a tehetség előtt képes fejet hajtani, rendkívül bosszantja ez az alázatosság, gúnyos és epébe mártott sorokban fakad ki az országos hírv író ellen. Nyílt kiállása miatt régi hívei közül is sokan elfordulnak tőle.

Reviczky meg nem alkuvó természete szerfölött megnehezíti

sorsát. Életéhez képest a párisi bohémek nyomorgása szinte elviselhetőnek mondható. Nélkülözése néha rendkívüli méreteket ölt: ruhái elrongyolódnak, szállás hiányában hetekig kávéházakban tölti az éjszakát, napokon keresztül csak néhány alma a tápláléka. És senki sem akad, aki a már elismert költőt felkarolná és kiragadná e százalmas körülmények közül. Mindössze harmincnégy évig dacol betegségével és az élet számos problémájával, de emberi ideáljához sohasem válik méltalanná. Törékeny lénye felülmelkedik a halálon és költészete, amelynek üdeségét az elszakant évtizedek sem hervasztottak meg, csöndesen tovább él az emberek szívében. (Szeghalmi Elemér)

EGY VILÁGI »IRGALMASNÖVÉR«. Vannak, akiket lenyűgöz az emberi szenvedés, nem azért, hogy írjanak róla, hanem hogy segítsenek rajta. Ilyen ember volt Páli Szent Vince, ilyen Marillac Szent Lujza, s ilyen az ő kései követőjük, Florence Nightingale, akinek életrajzát most írta meg Cecil Woodham-Smith.

1820-ban született Firenzében — innét a keresztnéve: Florence — gazdag angol protestáns családban. Különös, nyugtalanító, misztikus hajlamú egyéniség volt. Tizenhét esztendőskorában jegyzi föl naplójában: »Isten szólt hozzám és megparancsolta, hogy szolgáljam«. De hogy hol és hogyan, még nem tudja.

Szenvedélyes természet, aki mindig lelkesedik valamiért. Először, egy itália útján, az olasz szabadságmozgalmakért. Majd hazatérve Londonba a társasági életért. De a »hívásról« nem feledkezik meg s egy amerikai emberbarátnak fölteszi a meglepő kérdést: Vajjon nagyon illetlen dolog volna-e, ha egy angol úrilány kórházi szeretetszolgálatot végezne, úgy, ahogyan a katolikus irgalmasnővérek? Szülei megrémülnek; az angol kórház ebben az időben a nyomorúság, piszok és bűz eldoradoja. De Florence nem enged; fölhívja eljegyzését és szülőinek akarata ellenére elutazik Németországba, ahol beáll egy protestáns lelkész újonnan alapított kórházába ápolónőnek.

1852-beu tér vissza Angliába, megismerkedik Manning bíborossal s a katolizálás gondolatával foglalkozik. Szent Vince leányai, az irgalmas nővérek tárt karokkal várják; Manning kardiális még korainak látja az áttérést, de kórházi tevékenységét javallja; Florence most Dublinben, Párisban, majd újra Londonban ápolja a betegeket. Ekkor kitör a krími háború.

Az angol egészségügyi szolgálat gyalázatos. »A franciák magasan fölöttünk állnak — írja a Times egyik akkori cikke. — Szervezetük jó, sok az orvosok s ezeknek megbízható segítségét nyújtanak az irgalmasnővérek, akik kitűnő betegápolók. Nekünk miért nincsenek irgalmasnővéreink?« Nos; Florence-nak ez a célja; világi irgalmasnővér akar lenni. Valóságos expedíciót szervez — fölhasználva katolikus kapcsolatait — katolikus és anglikán ápolónővérekből, diakonisszákból s világiakból. Szkutariban telepsznek meg, az ott működő katonai »kórházban«, ahol a sebesült és kole-rás betegeknek se fekvőhelyük, se vizük, a padlón hevernek és tele vannak férgekkel.

Florence munkához lát s rövid idő alatt újjászervezi, helyesebben megszervezi a krími egészségügyi szolgálatot. Mégpedig olyan sikerrel, hogy föltámad ellene a féltékenység is; egy londoni ujság

keményen megvádolja, hogy »pápista« és jezsuita összeesküvést sző, mert irgalmasnőverek is dolgoznak vele. De az 1854/55.-i nehéz télben olyan bátran helytáll s olyan páratlan eredményeket ér el, hogy ellenfelei egy időre elnémulnak. Éjtnapot egyetével ápolja betegeit, nem ismer fáradtságot, főnöke értetlensége nem csüggeszti el; a betegek rajonganak érte, »mágikus hatása volt rájuk« — írja egy orvos, aki együtt dolgozott vele. Végül leveri lábáról a »krimi láz« s el kell hagynia a félszigetet.

Ahogy fölgyógyul, visszatér s ugyanazok a nehézségek várják. De hazájában egyre nő a hírneve, »Kelet angyalának« nevezik és »a nép — írja neki nővére — megható szeretettel szeret«. Barátai létrehozzák a Nightingale-alapot, megfelelő ápoló-személyzet kiképzésére és fenntartására; az aláírók közt nagy tömegben szerepelnek a hadsereg katonái is. Florence most rájuk is kiterjeszti gondoskodását: emberibbé akarja tenni az egyszerű sorkatoná életét, és természetesen ujra beleütközik a hatóságok korlátoztóságába és rosszakaratába.

A háború végetér, a »krimi pokol« kialszik, Florence visszatér hazájába s magányában oly visszavonultan él, hogy már holt híret költik. Pedig csak dolgozik: ezer lapos könyvben hozza nyilvánosságra tapasztalatait, megfigyeléseit, adatait. Bizottság alakul a brit katonai egészségügyi szolgálat megreformálására, melyben nagy szerepet visz; belebetegszik a munkába, de ismét gyógyul. Új könyvet ír, ezúttal a civil kórházokról: a nyirkos termekről, mocsokról, gondatlanságról, egészségtelen állapotokról. A könyv »siker« lett, levelek özöne érkezik hozzá, hálálkódva vagy tanácsért. Florence megírja »Az ápolás művészeté«-t. »A bizonytalanság, a szorongás, a félelem sokszor a legsúlyosabb fáradtság-nál is jobban árt a betegnek« — írja, és: »Az ápoló földadata nemcsak az, hogy a testi fájdalmakat elhárítsa: meg kell osztania a beteggel gondolatainak terhét is«. A maga korában valóságos áldásként hatott egy-egy ilyen — azóta közkeletűvé vált — elv.

Amerika (az északiak, a déliek elleni háborújában), Kanada és sok más állam kérte és hasznosította tanácsait. Ujjászervezte az indiai angol katonai egészségügyet és megreformálta az angliai szegény-kórházakat. Kileneven esztendőskorában halt meg, s az egész világ tisztelete kísérté egy egyszerű vidéki sirjába. (a. l.)

SZENT DÁVID, A SZÉKELY ÖRGRÓF. Kercken 130 évvel ezelőtt — a Zalán Futása évében — különös könyv jelent meg Pesten »Rajzolatok a magyar nemzet legrégibb történeteiből« címmel, Horvát István tollából, aki akkor a »Széchenyi Országos Könyvtár Országos« volt. Ezt a könyvet, mely a magyarok őstörténetével foglalkozik, még maig is sokan emlegetik és idézgetik, de kevesen olvassák, és szerzőjét inkább csak a kritika görbe tükréből, az erényeit elhallgató és tévedéseit aránytalanul torzító gúnyolódók elmenekedéseiből ismerik. Mert mondanunk sem kell, az csak parodisztikus ráfogás, hogy Horvát István például a bibliai Nabukonodort »ne bolondozzon az úr-ral magyarázta volna, vagy pedig Szalmanaszárt a szalma szárával hozta volna vonatkozásba.

Ilyen nevetséges szófejtései nem voltak Horvát Istvánnak, de az tény, hogy a Szentírásban — s a latin-görög klasszikusokban

is — rengeteg őstörténeti magyar nyomot vélt felfedezni, s a fentiek nélkül is szép számmal vannak olyan jurcsa megállapításai, amelyek már a saját korában is mosolyra készítették az olvasót. Sokat idézett mondata: »Pözsög a Szentírás mindenfelé a régi magyar nevektől és régi magyar írásmódtól.« S valóban Palesztina őslakóit magyar törzsekket azonosítja, a chananeusokat a kúnnokkal, a filiszteusokat pedig — a nevek hasonlósága nélkül is — a jászokkal. Így aztán persze, hogy nagyon sok magyar vonatkozást talál a bibliában.

Hadd idézzünk csak egy jellemző részletet, előrebecsolván, hogy Horvát a pártusokat és a szittyákat is a magyarokkal azonosítja. — »Szent Dávid kívánczorolva hazájából a pártus barátságánál kereseit menedék helyet. Nagy megkülönböztetése volt, hogy a viléz nemzettől Szekel Naggyá (Markgráffá) tétetett. Ekkor tanulta meg az íjász mesterséget, melyet visszatérvén saját nemzéléhez, a sidókkal is most legetlőször meglanultaiott.«

Horvát szerint Szent Jeromos, a szent könyvek latinra fordítója is szittyá, tehát magyar volt. »A Vulgata nevei sokkal hívebbek, mint az új tzikornyás olvasás formái. De hogy ne is volnának hívebbek? A Jerusálemben (Szala, Sala, Sól, Sólum, Sólom. Salamonvárbán) tartózkodott, és szitya nyelvet beszélő jász tudós férfit, Szent Hieronymus, jegyzé fel ezeket.«

Nem nagy dicsőségünkre válik, hogy (Horvát szerint) »Arad, Orod (Herodes), az utolsó sidó fejedelem pártus szitya volt«; ám ezt a szégyent jelentősen ellensúlyozza, »hogy a tarsusi Szent Pál születésére nézve szitya volt, következésképen az első keresztény Anyaszentegyháznak fő osziopa és írója közelebből hozzánk tartozik.« Ugyanebben a fejezetben azt is megemlíti még, hogy »Peraeának Palesztinának a Holt Tenger mellett Macher roppant városa volt, és hogy Jerusalemnak még ma is nagyon Bab-el Mogarbeh nevű kapuja«, amiből persze nyilván következik, hogy »Sólyomvárnak is egyik része hajdan Magyarvárosnak nevezetlett.«

Különösképpen magyarázza a szirek nevét is. A filiszteusok — tehát a jászok — az általuk meghódított syrusokat megvetésből, lenézésből nevezték »szűrösöknek, gubásoknak.«

De bármily mulatságosnak tünjenek is fel manapság ezek és az ezekhez hasonló megállapítások, van valami meghaló vonás is e roppant negytudású és nagyolvasoltságú, de kevés kritikai érzékkel rendelkező különc tudós eltévelyedésében. A magyarságnak ez a határtalan rajongó szeretete, s az a vallásos indítékú lörekvés, hogy nemzetének őstörténetét mindenképpen kapcsolatba hozza a bibliai történetekkel. Persze mi sokkal fontosabbnak tartjuk, hogy a szent könyvek jutottak el népünkig, mintsem hogy népünk eredetét kívánnók visszavezetni a szent könyvekig. (K. Gy.)

Felelős kiadó: S í k S á n d o r